

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

D. Dionysii Carthusiani, luculenta iuxta ac compendiaria in Acta apostolorum exegesis siue commentaria

Dionysius <Cartusianus>

Coloniæ, 1532

VD16 D 1926

expositio 19 ca. factum est autem art. 19

urn:nbn:de:hbz:466:1-38702

confirmans omnes discipulos. Iudæus autem quidam
 Apollo nomine Alexandrinus genere. Quia in Alexan-
 dria natus. Vir eloquens, deuenit Ephesum, potens in
 scripturis. Veteris testamenti. Hic erat edoctus viã
 domini. .i. Euangelicam Christi doctrinam. & fer-
 uens spiritu. .i. Christi flagrans amore, & zelo salutis
 proximorum. Loquebatur & docebat diligenter, ea quæ
 sunt de Iesu. Quod scilicet ipse esset Christus filius dei sciens
 tantum baptisma Ioannis. Quo & baptizatus fuit, non
 autem baptismo Christi pro tunc, sed postea, nondum
 quippe fuit plene instructus de sacramentis ecclesiæ, fi-
 deique mysterijs. Hic ergo cepit fiducialiter agere in
 synagoga. Fortiter prædicando Iudæis, quod Iesus es-
 set Messias. Quem cum audissent Priscilla & Aquila
 assumpserunt eum, & diligentius exposuerunt ei viam
 domini. .i. de doctrina & sacramentis Christi distin-
 ctius docuerunt. Cum autem vellet ire Achatam. Ipu-
 ra Corinthum urbem Achaïæ. Exhortari fratres. Ab
 eo, vel eum, vt in bono cepto persisteret. Scripserunt
 discipulis. Corinthi. Vt susciperent eum. Tanquam
 fidelem, cum charitate & gaudio. Qui cum venisset.
 Corinthum. Contulit multum. .i. valde profuit. His
 qui crediderant. fidem eorum roborando. Vehemen-
 ter enim Iudæos. Incredulos. Reuincebat. .i. iterum &
 frequenter conuicit. publice ostendens per scriptu-
 ras. prophetarum ac legis. esse Christum Iesum. Ad
 hoc quoque eloquentia sua non parum deseruiuit eidem.

Matt. 1.

Luc. 2.

Ioan. 6

Iohan. 4

Explicatio capituli nonidecimi. Fa-
 ctum est autem.

Articulus nonus decimus

Factum est autem, cum Apollo esset Corinthi vt
 Paulus peragratis superioribus regionibus. In
 quibus discipulos confortauit, plurimosque con-
 uertit. Veniret Ephesum. a qua præcedenti capitulo
 scribitur recessisse. & inueniret quosdam discipulos.
 .i. quosdam in breui Christianos factos, sed in comple-
 te, disposita vero tuerant ad credendum perfecte, dixit

IN ACT. APOS. EXEG.

- que ad eos. ¶ Si spiritum sanctum accepistis ¶ in signo visibili per manuum impositionem ¶ credentes? ¶ plenarie. ¶ At illi dixerunt. Sed neque si spiritus sanctus est audiuius. ¶ Afferunt quidam, quod isti iam audierunt & crediderunt, deum esse vnum & trinum, & p̄ cōsequens spiritum sanctum, iccirco verba hæc ita exponunt. Sed neq; si. ff. est scilicet hoc modo datus seu datus, audiuius, Sed hoc textui non satis consonare videtur, & mirum, si audierunt quod deus sit vnus & trinus, quod non audierunt spiritum sanctum datum Apostolis in signo sensibili in die Pentecostes. Verius ergo putatur, quod non habuerunt adhuc distinctam de superbenedicta trinitate fidem, nec in articulis fidei fuerunt competenter instructi, sed Iesum esse Messiam credebant. ¶ Ille vero ait. In quo ergo ¶ .i. cuius baptismo
- a. Ioan. 5.** ¶ baptizati estis? At illi dixerunt. In Ioannis baptismo te. Dixit autem Paulus. Ioannes baptizauit baptismo penitentiae populum. ¶ quia ad agendam penitentiam ille ordinabatur baptismus, non autem deleuit peccata imo protestatio fuit agendi penitentiam, ac præparandi se ad Christi baptismum ¶ dicens in eum qui venturus est post ipsum, vt crederent, hoc est in Iesum ¶ .i. Ioannes sub hac forma verborum baptizauit. Ego te baptizo in nomine venturi, videlicet Christi, qui iam tunc venit in carnem, sed nondum venit prædicando, & miracula faciendo in publicum. Sic ergo baptizauit Ioannes, vt baptizatos induceret ad credendum in Iesum. Nam dixit. Ego vos baptizo in aqua, ille vos baptizabit spiritu sancto. Ideo eius baptismus nõ fuit plenarie sacramentum, sed eõ suscepto, nihilominus suscipiendus fuit Christi baptismus. ¶ His auditis baptizati sunt in nomine domini Iesu ¶ Cur & quomodo sub hac forma dabatur baptismus in primitiua ecclesia, dictum est 2. capitulo. ¶ Et cum imposuisset illis manum Paulus, venit spiritus sanctus super eos. ¶ .i. per sensibile signum, se gratiam illis infudisse monstrauit, & dona sua sensibilibus super eos effudit. Hinc subditur ¶ & loquebantur linguis. ¶ id est, diuersis idiomatibus ¶ &
- Actu. 2**
- Mar. 1.**
- Mat. 21**
Mar. 11. & 1
- Mar. 1.**

prophetabāt. Sicque duo hæc dona gratiæ gratis datæ,
 videlicet genus linguarum, & spiritus prophetiæ, per
 suos actus sensibilibus innotuerunt. Et hæc reuera, fuit
 magna & admirabilis gratia. [Erant autem omnes
 viri] tanta gratia locupletati [fere duodecim] tempe-
 rate loquitur [Lucas. Ingressus autem synagogā] E-
 phesi [cum fiducia loquebatur per tres menses] oppor-
 tunis scilicet hortis. Videns enim viris illis tantum gra-
 tiæ munus collatum, exhilaratus est spiritu, & ingenti
 impletus fiducia, quod & in alijs fructificaret [dispu-
 tans & suadens de regno dei] .i. de statu & gratia ec-
 clesiæ militantis, vel de felicitate & gloria ecclesiæ tri-
 umphantis, & quomodo per fidem & Christi mysteria
 ad illud regnum pertingitur. [Cum autem quidam]
 audientium, præsertim Iudæorum [indurarentur] in
 sua malicia [& non crederent] Sicut enim electi & bo-
 ni ex auditu verbi dei ad pœnitentiã emolluntur, sic Mar. 4
 peruersi & reprobï, obstinantur [maledicentes viam
 domini] .i. Euãgelium Christi [coram multitudine]
 audientium prædicationem Pauli, vt sic eam a Paulo
 auerterent [discedens ab eis] tanquam incorrigibili-
 bus [segregauit discipulos] separando credentes ab Mat. 15. 13
 incredulis, sicut separantur agni ab hædis, ne inficerẽ
 tur boni, ex verbis pessimorum blasphemis, quorũ ser-
 mo vt cancer serpit [quotidie disputans in schola tyrã-
 ni cuiusdam] probabiliter dicitur, quod per tyrannum
 hoc loco intelligitur vir potens & nobilis, & torte sa-
 tis rigorosus & ferus, a quo Paulus domum conduxit,
 faciens scholam de ea, in qua discipulos quotidie in-
 struebat de fide atq; scripturis ac moribus, vt incredu-
 li formidarent eum in domo hac impedire timore eius
 cui domus attinebat. Aliqui tamen purant, quod tyran-
 nus sit hic, proprium nomen. [Hoc autem factum est] pbi-
 ennium, ita vt omnes q; habitabant in Asia audirent &
 verbum dei, Iudæi atq; gentiles. [De Asia minori est ser-
 mo. Et distributio ista qua dicitur, omnes qui habita-
 bant in Asia, accipienda est pro generibus singulorum,
 ad inuendum quod ex omni genere indigenarũ tertæ

IN ACTA APOS. EXEC.

illius, valde multi confluxerunt ad Paulū, & conuertebantur non pauci. Virtutesque non modicas. .i. opera miraculosa potentia non qualiacunque, non parua, neque communia, qualia per minores sanctos fieri solēt,

2. Cor. 12.
Actu. 2

faciebat deus per manum Pauli. ad confirmationem suæ doctrinæ, & conuersionem populi audientis. Ira ut etiam super languidos deferrentur a corpore eius sudaria, vel semicinctia. .i. vestes medietatem corporis tegentes, a femis quod est medium, & cingo. & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebantur. ab obsessis per talium pannorum contactum, quod fuit grande miraculum, & quodammodo maius quam quod de Christo legitur, quod omnes qui tangebant simbriam vestimenti eius sanabantur. Quo enim

Mat. 9. 14.

Mar. 6.

Luc. 8.

huiusmodi accidentalia corpori, remortuus amouentur a corpore, eo præclarior est, si per ea fiūt miracula, quæ per hoc virtus & sanctitas animæ latius se extendit, & in distantiora operatur atque redundat. Vnde & Paulus in epistolis suis frequenter tangit quemadmodum prædicatione sua non fuit in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione signorum, virtutum, & prodigiorum, & in plenitudine multa. Et hoc scribit ad eos, qui

2. Cor. 12

mentiri non potuit, quippe in quorum conspectu facta erant huiusmodi, ut & nos certissimi simus de veritate. Tentauerunt autem quidam & de circumcinctibus iudæis exorcistis. .i. dæmonum adiuratoribus. Inuocare super eos qui habebant spiritus malos. Iura obsessos. nomen domini Iesu Christi, dicentes. Adiuro uos per Iesum quem Paulus prædicat. Refert Iosephus Salomonem excogitasse & docuisse populum suum modos exorcismi. .i. adiurationis, quibus immundi spiritus expulsi ab homine ulterius reuerti non sunt aucti, & ut asserit Beda, fit hoc interdum etiam per reprobos, ad condemnationem eorum qui faciūt, vel ob utilitatem eorum qui vident & audiunt, ut licet homines despiciant signa facientes, tamen deum honorant ad cuius inuocationem fiunt tanta miracula. Verum sicut Scholastica narrat historia, quæuis per exorcismos

Solomonis eijcerent dæmones, non tamen absque multis laboribus, sed quibusdam herbis & gemmis adhibitis, ut tradit Iosephus. Ut ergo facilius expellerent dæmones, adiurabant eos hoc modo. Adiuro vos per Iesum quem Paulus prædicat, sicque exhibant dæmones ab obsessis. Erant autem cuiusdam Scenæ .i. viri sic dicti Iudæi principis sacerdotum inter suos in Epheso septem filij, qui hoc faciebant. Respondens autem spiritus nequam dixit eis. Iesum noui cognitione informi, quia non diligo eum & Paulum scio .i. nomina, personas, virtutes, eorum agnosco. Vos autem qui estis? Quasi dicat. Non tales vos nosco, ut deceat vos adiurare nos per Iesum, quemadmodum Paulus, cum sitis increduli. Et insiliens homo in eos, in quo erat dæmonium pessimum .i. crudelissimum, & difficulter excipibile & dominatus amborum .i. duorum filiorum præfati principis sacerdotum, inualuit contra eos, cæteris forte interim fugientibus, vel non presentibus, quia non semper omnes simul hoc faciebant ita ut nudi, & vulnerati effugerent de domo illa. Hoc autem notum factum est omnibus Iudæis atque gentilibus qui habitabant Epheso, & cecidit timor super omnes illos agnita Christi potentia. Vnde amplius talia attentare nullus eorum præsumpsit & magnificabatur nomen domini Iesu .i. ipse Iesus ab omnibus illis magnificus cognoscebatur & prædicabatur, tanquam dæmonum omnipotens refrenator. Multique credentium veniebant ad Paulum confitentes & annunciantes actus suos culpabiles, quia compuncti sunt corde, & ore confessi. Multi autem ex eis qui fuerant curiosi videlicet magicas artes sectati, contulerunt libros artium harum & combusserunt coram omnibus in signum quod talia nunc cordialiter abhorrent, nec amplius exercere intenderent & computatis precijs eorum scilicet quantum valuisse putabantur, seu quantum constitissent inuenerunt pecuniam denariorum quinquaginta milium. Quod scilicet tanti precij erant. Ex quo patet quod multi valde libri fuerunt ibi combusti, & ex

Mach. 26.

IN ACTA APOS. EXEC.

ingenti deuotione, quod etiam multi magi fuerunt ibi
dem conuersi. [Ita fortiter crescebat uerbum dei] .i.
fructificabat Euangelica prædicatio Pauli, in conuerfi
one audientium [& multiplicabatur] numero meri
toque credentium. [His autem expletis proposuit Pau
lus in spiritu] .i. instinctu spiritus sancti, non ppria ex
cogitatione [transita Macedonia & Achata] .i. disci
pulis in illis, p uincijs demorantibus uisitatis & confor
tatis [ire Hierosolymā] ob loci reuerentiā, sanctoꝝq;
locorum, & primitiuæ ecclesiæ præsertim sancti Iaco
bi uisitationem [dicens, qm̄ postq̄ uenero ibi, oportet
me & Romam uidere] ad p̄dicandum ibidē, & q̄a a deo
p̄ordinatum est hoc ad sui ipsius honorem, mei meriti
incrementum, & aliorum conuersionem. [Mittens au
tem in Macedoniam duos ex ministrantibus sibi. Timo
theum & Erastum] quos itcirco præmisit, ut eleemo
synam in Hierusalem sanctis fidelibus deferendam p
Paulum, colligerent, eamque Paulus adueniens inueni
ret paratam [ipse remansit ad tempus in Asia] adhuc
enim mansit in Epheso, ut uerba pandunt sequentia.
[Facta est autem illa die turbatio non modica de uia
domini] .i. de fide religiōeꝝ Christi in Epheso [Deme
trius enim quidam nomine, argentarius] .i. in argen
ti materia artificialiter operans [faciens ædes argen
teas Dianæ] .i. imaginibus Dianæ, quæ in ædiculis il
lis speciosis ponebantur [præstabat artificibus non
modicum quæstum] .i. magnum lucrum [quos conuo
cans, & eos qui eiusmodi erant opifices] .i. similes arti
fices [Dixit. Viri scitis quia de hoc artificio acquisitio
est nobis] quia ædes imaginesq; formando, multa lu
cramur [& uideris & auditis, quia non solum Ephesi,
sed & totius pene Asiæ] minoris [Paulus hic sua
dens] id est, varias persuasiones pro sua prædicatione
adducens [euertit multam turbam] ab idolorum cul
tura [dicens, quoniam non sunt dii qui manibus fi
unt.] Homo enim cum sit fragilis & mortalis, deum
formare non ualet, quem admodum in Esaia, Hiere
mia, & libro Sapientiæ demonstratur. [Non solum

autem hæc periclitabitur nobis pars in redargutione venire. Id est, non tantum periculose nobis opponetur quod non sint dii qui manibus fiunt humanis, & quod eis inaniter facimus ædes. sed & magnæ Dianæ templum in nihilum reputabitur. Id est, despicietur, omnibus ad Christum conuersis. Dicitur autem magna Diana, quia inter deas gentilium fuerat præfamosa. sed & desirui incipiet maiestas eius. Id est, vilipendetur, quæ hucusque reputata est magna. quam tota Asia colit & orbis. Fuit enim cultus Dianæ vndique dilatatus. His auditis repleti sunt ira, & exclamauerunt dicentes. Magna Diana Ephesiorum. Et repleta est ciuitas confusione. Id est, ciues Ephesij in ordinatione & turbatione impleti sunt. & impetum fecerunt vno animo in theatrum. Theatrum secundum Bedam est locus semicirculi habens figuram, in quo frantes populi ludos scenicos intus aspiciabant. Vel vt alij dicunt, theatrum fuit locus, in quo rei puniebantur, quoniam illic etiam conuenerant ad speculanda reorum supplicia. Nam theatrum Græce, Latine spectaculum significat. Forte vtrumque istorum, fiebat in loco huiusmodi. Rapti Gaio & Aristarcho Macedonibus. i. de Macedonia oriundis. i. comitibus. i. socijs. Pauli. Hos enim violenter traxerunt ad theatrum Paulum non inuenientes. Paulo autem volente intrare in populum. Vt falsitati resisteret, & quia pro veritate & æquitate mori paratissimus fuit. non permiserunt discipuli. propter commune bonum ecclesiæ, volentes eum conseruare in vita, quemadmodum ipse scribit, ad Philippenses primo. Manere in carne necessariū propter vos. Qui dam aut & de Asiæ principibus. tunc in Epheso consistentes. qui erant amici eius, miserunt ad eum rogantes ne se daret in theatrum. quia ex hoc aucta fuisset turbatio. Isti fuerunt ad fidem conuersi. Alij aut aliud clamabant. i. vnusquisque furentiū scdm passionis suæ impetū vociferabatur. Erat enim ecclesia. i. collectio hominū illoꝝ. cōtusa, & plures nesciebant qua ex causa

IN ACTA APOS. EXEG.
conuenissent.] .i. cur congregatus fuisset hic cœtus. De
turba autem detraxerunt.] aliqui.] Alexandrum.] ut
a tumultu abstractus redderet rationem, audientiam-
que haberet.] propellentibus eum Iudæis.] non enim
faciliter egredi potuit in tanta caterua. Alexander
autem manu silentio postulato, volebat rationem red-
dere populo. Quem ut cognouerunt Iudæi esse.] & per
consequens idola reprobantem.] vox facta est vna o-
mnium, quasi per horas duas clamantium. Magna Dia-
na Ephesiorum.] Videntes enim aduersarios sui ritus,
magis accensi sunt suæ religionis ac deæ amore ac lau-
de.] Et cum sedasset scriba turbas.] fuit enim magister
& doctor inter gentiles.] dixit. Viri Ephesi, quis nesci-
at Ephesiorum ciuitatem cultricem esse magnæ Dianæ
Iouisque prolis? Inam Iupiter fuit pater Dianæ. Cui
ergo his contradici non possit.] licite secundum nostrā
sectam.] oportet vos sedatos esse & nihil temere agere
Adduxistis enim homines istos.] Pauli discipulos.] ne-
que sacrilegos, neque blasphemantes deam vestram.]
Quomodo verum est hoc? Nonne idolatriam reprobā-
bant? Et respondendum, quod utique, sed modus forte
latuit scribam, vel fauorabiliter loquebatur pro illis
violenter adductis, ut seditionem sopiret. Quod si
Demetrius & qui cum eo sunt artifices habent aduer-
sus aliquem.] horum.] causam, conuentus forenses agū-
tur.] in foro & publico.] & Proconsules sunt.] loco con-
sulium constituti.] accusent inuicem, si quid autem alte-
rius rei quæritur.] præter causam Demetrii.] in legit-
ma ecclesia poterit absolui.] .i. in congregatione or-
dinate collecta poterit a iudicibus ordinarijs termina-
ri.] Nam & periclitamur argui seditionis hodiernæ.]
.i. periculum nobis imminet, quod forsitan a superiori-
bus redarguemur & puniemur ob seditionem præsen-
tem.] cum nullus obnoxius sit, de quo possimus redde-
re rationem concursus istius.] .i. nullus hic ita excessit,
ut ob id excusari possit præsens concursus. Cum au-
tem dixisset hæc, dimisit ecclesiam.] scilicet vnumquem-
que in sua.